

# شەتەلگە سايلانن زاڭ ـ ئۆزىم قۇرىلىسن كۈشىيىپ، ئىپىدى زاڭمەن باسقارۋ شارائىتى جاعدايىن جالە سىرتقى ورتا قالپىتاستىرۋ كەرەك

(باسى 1 ـ بەتتە)

شي جېنپىڭ بىلاي دەپ اتاپ كورسەتتى: شە-

تەلگە ساياتىن زاڭمەن باسقارۋ قىزمەتى —

شاريپتىن كولەمى كەڭ، نىپالداستىعى كۇشتى جۇيە-

لى يىنجەنەريا، ءسوز جوق، ەل ئىشى مەن خالقارا-

نى ئىبر تۇتاس جوسپارلاپ، دامۇ مەن حاۋىپسىز-

دىكىتى ئىبر تۇتاس جوسپارلاپ، كورەگەندىكەپەن

ويلاۋعا، جالبى جاعداي سىياتىنى جوبالالاۋعا، سىترا-

تەگيالىق سىياتىنى ورنالاستىرۋعا، تۇتاس تۇلعالىق

ىلگەرىلەتۇگە تاباندى بولپ، جوعارى دەڭگەيدە

جوبالاۋدى كۇشەيتىپ، شەتەلگە ساياتىن زاڭ شە-

ھارۋدى، زاڭ اتقارۋدى، اءدلىيانى، زاڭعا بويسۇنۇ-

دى جانە زاڭدىق قىزمەت وتەۋدى ئىبر تۇلعالان-

دىرا ىلگەرىلەتپ، شەتەلگە ساياتىن زاڭمەن

باسقارۋ قىزمەتىنىڭ كەڭىنەن سايكەسۋ ارناسن قا-

لىپتاستىرۇ كەرەك. زاڭ شىعارۋدى الدىمەن جۇر-

گىزۇگە، زاڭ شىعارۋدى، وزگەرىس ەنگىزىۋدى،

كۇشنىەن قالدردۋدى، ءتۇسىندىرۋدى قاتار اتقارۇ-

عا تاباندى بولپ، شەتەلگە ساياتىن جۇيەلى، كە-

مەلدى زاڭ، زاڭ ـ رەجە جۇيەسىن قالپىتاستىرۇ

كەرەك. شەتەلگە ساياتىن سايكەستى، جوعارى

ئونىمىدى زاڭمەن باسقارۋدى جۇرگىزۇ جۇيەسىن

قۇرپ، شەتەلگە ساياتىن زاڭ اتقارۇ، اءدليا ونىم-

دىلىگىن جوعارىلاتىپ، شەتەلگە ساياتىن اءدليا،

تەرگەۋ ءتۇزىلىس مەھانىزىمى رەفورماسىن ىلگەرد-

لەتپ، شەتەلگە ساياتىن اءدلىيانىڭ ىلىۋمەتلىك

بەدەلىن جوعارىلاتۇ كەرەك. شەتەلگە ساياتىن

زاڭدىق قىزمەت وتەۋدى بەلسەنە دامىتىپ، ئىبر

توپ خالقارالق بىرگەي تورهلك اينۇ قۇرىلد-

مىن، اودۇكتاتار ءسورونىن جەتىلدىرۇ كەرەك.

زاڭ اتقارۇ، اءدليا بوينىشا خالقارالق سەلبەس-

تىكىنى تەرەڭدەتپ، كونسۇلدىك قورعاۋىن جانە

كومەكتەسۇىن كۇشەيتىپ، ەلمىزدىك شەتەلدە-

گى مۇددەسىن قورعايتىن زاڭمەن باسقارۇ حاۋىپ-

سىزدىك تىزبەگىن كۇشەيتىپ قۇرۇ كەرەك. قايعىداما

ۇيلەشۇ تانىمىن كۇشەيتىپ، ەلمىز ازاماتتارىن، كاسى-

پورىندارىن ”سىرتقا شىقۇ” بارىسىندا جەركىلىكى

ورنىنىڭ زاڭ، زاڭ ـ رەجەسىنە جانە سالت ـ سانا،

عۇرپ ـ ادەتىنە سانالى بويسۇنىپ، زاڭمەن باسقارۇ

جانە قايعىدا ارقلى ئوزىنىڭ زاڭدى ۇقىق ـ مۇددە-

سىن قورعاۋعا جەتەكتەشۇ كەرەك.

شي جېنپىڭ بىلاي دەپ باسا داريپتەدى: خا-

لققارلق زاڭدى نەگىز ەتكەن خالقارالق ئىنارتىپتى

تاباندىلىقىەن قورعاپ، خالقارالق قايعىدانىڭ جاساۋۇد-

نا بىرقىتلىقىەن قاتىسىپ، خالقارالق قارىم ـ قاتىناس-

تىنڭ زاڭمەن باسقارلۇىن ىلگەرىلەتۇ كەرەك. ەلەمدىك

باسقارۇ جۇيەسى رەفورماسى مەن قۇرىلىسنا بەلسەنە

(

باسى 1 ـ بەتتە)

تەمپەرۋتۇرانىڭ ۇزدىكىسىز تومەندەۋىمەن،

بۇكىل شىنجياڭداى شاڭغى الاڭخارى كوپتەنگەن

شاڭغى اۋەسكەرلەرىن قارسى الدى. ۱۱ ـ ايدىڭ

18 ـ كۇنى جىبەك جولى شاندى دەمالسى ۇگىد-

رى اشلىىپ، ەندى عانا وتكەن الدىڭغى اپتاسا

سوغىندا وسى دەمالسى ۇغىرى كۇنىنە 3000

شاڭغى تەبۇشىنى (رەت) قارسى الدى.

۱۱ ـ ايدىڭ 27 ـ كۇنى مافىڭخۇودا جارپالاند-

ەان شاڭغى جونىدەگى ۇلكەن ساندى مالمەتتە

كورسەتلىۋىشى، وتكەن ئىبر اپتادا شىنجياڭنىڭ

قىسقى ساياحاتىنىڭ جانە قاتىستى ونىمەدرىنىڭ

تانىمالدىلىعى كورنەكتى ارتىپ، شىنجياڭ شاڭغە-

سىنا دەگەن نىتتا ـ نىقالاس %۱5۵ ارتقان،

شىنجياڭنىڭ قار الاڭخارنا دەگەن نىقالاس %۱28

ارتقان، مافىڭخۇ تەمىر قازىق جوباسى —

(

باسى 1 ـ بەتتە)

چىڭدۇ سىياقتى 3 قالاعا قاتنىيتىن جولاۋشى تاسىھال

مولشىرى ەڭ جوعارى بولپ، جالبى تارماق جەلى

اۋەجايلارىنان شىنجياڭنىڭ سىرتىنا توتە ۇشاتىن

كەزەكشى ۇشاقئاردىڭ %60تەن استامىن يەلەيدى.

شىنجياڭ سىنىدەگى 22 تارماق جەلى اۋەجايى

مەن ئۆرنەجى دىويۇ خالقارالق اۋەجاينىدا ۇشاق

قاتنىادى. 1 ـ ايدان 10 ـ ايعا دەيىن شىنجياڭ شىند-

دە ئوزارا ۇشۇ اۋياتىسيا بولىگىنىڭ كۇندىك ورتاشا

كەزەكشى ۇشاق سانى 2. 17 كەزەك (رەت)

بولدى. مۇنىڭ سىنىدە اقسۇ ـ قۇلچا كۇنىنە ورتا

ەسەپپەن 3 كەزەك، اقسۇ ـ قاشقار، قۇلچا ـ قارا-

مايلى كۇنىنە ورتا ەسەپپەن 2 كەزەك قاتنىادى.

يىىل شىنجياڭ اۋەجاي توبى ارقابىسى اۋ-

ياتىسيا سەرىكتەستىكتەرىن سايكەستىرىپ، ئوزارا

ۇشاتىن اۋە جەلىلەرى تورنىڭ ورنالاسۇىن ۇزدىك-

سىز ساپاللاندىرىپ، خۇاشيا اۋياتىياسىن تارماق

جەلىدە ئوزارا ۇشاتىن اۋە جەلىلەرىنىڭ تاسىھال

ات سالىسىپ، ەلەمدىك باسقارۇدىڭ اناغۇرلىم اءدىل،

ۇيلەسىمىدى بەتاللىسقا قاراي دامۇىن ىلگەرىلەتپ،

خالقارالق تاماشا زاڭ ارقلى جەر شارىندىق شەبەر-

لىكپەن باسقارۋدى جەبەپ، ادامزاتنىڭ ئاعدىرلاسى

ورتاق تۇلعالىسن قۇرۇدى دەمەۋ كەرەك.

شي جېنپىڭ بىلاي دەپ اتاپ كورسەتتى:

زاڭمەن باسقارۇ ەسىك اشۇمەن قاتار جۇرگىزىلدە-

دى، سىرتقا ەسىك اشۇ العا ىلگەرىلەگەن سايىن

شەتەلگە ساياتىن زاڭمەن باسقارۇ قۇرىلىسى ىلەسە

ىلگەرىلەۋى كەرەك. زاڭمەن باسقارۇ نەگىزىندە

جوعارى دەڭگەيدە سىرتقا ەسىك اشۇدى ىلگەرد-

لەتۇگە تاباندى بولپ، شەتەلگە ساياتىن زاڭمەن

باسقارۇ قۇرىلىسىن ەسىك اشۇدى كەڭەيتۇ بارىسىد-

دا ىلگەرىلەتپ، جوعارى دەڭگەيدە ەسىك

اشۇدىڭ زاڭمەن باسقارۇ نەگىزىن ۇزدىكىسىز بە-

كەمدەۋ كەرەك. زاڭمەن باسقارۇ — ەڭ جاقسى

شارۋاشلىق ـ ساۋدا ورتاسى، شەتەلگە ساياتىن

جارپا، اشىق زاڭدىق جۇيەنى كەمەلدەندىرىپ،

ئېىلىم مەنىشك ۇقىمەن قورعاۋدى كۇشەيتىپ،

شەئەل قارجىلاندىرەان كاسپورىنداردىڭ زاڭدى

ۇقىق ـ مۇددەسىن قورعاپ، ەل ئىشى، خالقارا-

لىق ەكى تۇردەگى قايعىدامان ويداعىداي پايدالا-

نىپ، بازارلانغان، زاڭمەن باسقارىلاتىن، خالقارا-

لانغان بىرەگەي شارۋاشلىق ـ ساۋدا ورتاسىن

جاراتۇ كەرەك. جوعارى ولشەمدەگى خالقارالق

ەكونوميكا ـ ساۋدا قىاعداسىمەن بىرقىتلىقىەن

ءتۇيىلىسىپ، بەلسەنە قابىلداپ، ئۆزىم سىياتىنى

ەسىك اشۇدى ورنىقىتى كەڭەيتىپ، ساۋدا مەن

قارجى قوسۇدىڭ ەركىن، قولايلى بولۇ دەڭگە-

يىن جوعارىلاتىپ، اناغۇرلىم جوعارى دەڭگەيدە-

گى اشىق ەكونوميكا جاڭا ءتۇزىلىسىن قۇرۇ

كەرەك. خالقارالق وزىق دەڭگەيگە تۇرالانىپ،

ەركىن ساۋدا سىناق رايونى سىياقتى جوعارى

دەڭگەيدەگى سىرتقا ەسىك اشۇدىڭ ۇنىمىدى

شارالارى مەن پىسىپ ـ جەتىلگەن تاجىرىيەلەرىن

دەر كەزىندە زاڭ دەڭگەيىنە كوتەرىپ، ەسىك

اشۇ دەڭگەيى اناغۇرلىم جوعارى، شارۋاشلىق ـ

ساۋدا ورتاسى اناغۇرلىم ساپالى، شارپۇ رولى انا-

غۇرلىم كۇشتى سىرتقا ەسىك اشۇ نىڭ بىيگىن

تۇلعالاۋ كەرەك. ەسىك اشۇ حاۋىپسىزدىگىن زاڭ

بوينىشا قورعاۋ قابىلەتىن جان ـ جاقتى جوعارد-

الاتۇ كەرەك. شەتەلدىكىتەردىڭ جۇڭگودا

تۇرمىس كەشىرۇىنە قولايلىلىق جاساۋ قىزمەت

وتەۋ شارالارىن جانە قاتىستى زاڭداردى، زاڭ ـ

رەجەلەردى كەمەلدەندىرۇ كەرەك.

شي جېنپىڭ بىلاي دەپ باسا داريپتەدى: كا-

سىپتىك دارىندىلاردى باۋلۇدى جانە قوسىن قۇرد-

لىسىن كۇشەيتۇ كەرەك. ءهورال ارقلى تارىيەلەۋ-

گە، ءهورال، زاڭ جاعىمان بىردەي جەتىلدىرۇگە

تاباندى بولپ، ئپان قۇرىلىسىن كۇشەيتىپ، زاڭ

عىلمى تارىيەسىن ويداعىداي جۇرگىزپ، امالياتنا

ايگىلەۋدى باعدار ەتكەن باۋلۇ مەھانىزىمىن كەمەل-

دەندىرىپ، ساياسىي تۇرىعىسى بەرىك، كاسىپتە

سىىلعان، خالقارالق قايعىداما قانىق، شەتەلگە سا-

ياتىن زاڭدىق سىستەرگە جەتىك شەتەلگە ساياتىن

زاڭمەن باسقارۇ دارىندىلارىن ەرتەرەك باۋلىپ

شىقۇ كەرەك. دارىندىلاردى ەنگىزۇ، تاڭداۋ،

سىستەتۇ، باسقارۇ ماھانىزىمىن اقاۋسىزداندىرىپ، جو-

عارى دەڭگەيلى شەتەلگە ساياتىن زاڭمەن باسقارۇ

دارىندىلارىن باۋلۇ، زاپاس دايىنداۋدى ويداعىداي

سىستەۋ كەرەك. شەتەلگە ساياتىن كادىرلار قوسىنىنىڭ

زاڭمەن باسقارۇ قابىلەتى قۇرىلىسىن كۇشەيتىپ، جو-

عارى ساپالى ماماننانغان شەتەلگە ساياتىن زاڭمەن

باسقارۇ قىزمەتى قوسىننى تۇلعالاۋ كەرەك. ار دارە-

جەلى باىشى كادىرلار باىستاماشلىدقىيەن زاڭدى قۇر-

مەنتەپ، زاڭدى ۇيرەنىپ، زاڭعا بويسۇنىپ، زاڭمان

پايدالانىپ، شەتەلگە ساياتىن زاڭمەن باسقارۇ ويى

مەن زاڭ بوينىشا جۇمىس ئېتىرۇ قابىلەتىن شىايى جو-

مارلاتۇى كەرەك.

شي جېنپىڭ بىلاي دەپ اتاپ كورسەتتى:

زاڭمەن باسقارۇ سەنىمىن بەكەمدەپ، جۇڭگوشا

ەرەكشەلىككە يەە شەتەلگە ساياتىن زاڭمەن

باسقارۇ ۇستانىمىن، دارىپتەمەسىن جانە تابىستى

امالياتنى بەلسەنە ءتۇسىندىرىپ، جاڭا داۋىردەگى

جۇڭگونىڭ زاڭمەن باسقارۇ چىكاياسىن ويداعە-

داي بايانداۋ كەرەك. شەتەلگە ساياتىن زاڭمەن

باسقارۇ نازارىياسى مەن امالياتىنىڭ الدىڭغى لە-

گىندەگى تاقىرپىتاردى زەرەتنەۋدى كۇشەيتىپ،

جۇڭگوشا ەرەكشەلىككە يە، جۇڭگو مەن شەتەل-

دى توسەسىتراتىن شەتەلگە ساياتىن زاڭمەن

باسقارۇ نازارىيا جۇيەسى مەن ءسوز جۇيەسىن قا-

لىپتاستىتىرىپ، ەلمىزدىڭ زاڭمەن باسقارىلاتىن

ئىمرى ەل، ورەكئىيەتتى ئىمرى ەل وبرازىن ايگە-

لەۋ كەرەك. جۇڭخۇانىڭ زاڭ جۇيەسى اردىنان

باستاۋ العان، جۇڭخۇانىڭ تاڭداۋلى ءداستۇرلى

زاڭ مادەئىيەتى باي زاڭمەن باسقارۇ يدەياسىن

جانە تەرەڭ ساياسىي اقل ـ پارازىتتى قامىتەان،

جۇڭخۇا مادەئىيەتىنىڭ اسىل قازىناسى سانالادى.

جۇڭخۇانىڭ تاڭداۋلى ءداستۇرلى زاڭ مادەئىيە-

تىن جاسامپازدىقىيەن كادەگە جاراتۇدى، جاڭقالىق

اشا دامىتۇدى بەلسەنە ىلگەرىلەنىپ، جۇڭخۇانىڭ

زاڭمەن باسقارۇ ورەكئىيەتىنە شىت جاڭا داۋىرىلك

ئمان قوسىپ، تاسقىنداعان ومىرشەڭدىك كۇشنى

قاۋلاتۇ كەرەك.

(باسى 1 ـ بەتتە)

”ئىبر بەلدەۋ، ئىبر جول“ وزەكتى رايون قۇرىلد-

سىن جەدەلدەتپ، ورتا ازىيا سىياقتى توغرىەكتە-

گى ەلدەرەمەن سەلبەستىكىنى ۇزدىكىسىز تەرەڭ-

دەتتى، يىىل جىل باسىنان بەرى قازاقستاننىڭ

جەرگىلكىتى ورنىندارىنداعى ارقابىسى سالالارد-

مەن ئوزارا ئىيمىدىلىك جەتكىزپ، سەلبەستىك

ورناتۇ ونىمدىلىگى كورنەكتى بولدى. ئىيز ەكى ەل

باششالارى كەلسىكەن ماڭىزدى ورتاق تانىم-

داردى بەلسەندىلىكپەن تىياناقتاندىرىپ، اجايى

وبىلىسىمەن بولعان اۋىس ـ كۇيىستى، سەلبەس-

تىكىنى ونان ارى كەڭەيتىپ، جۇڭگو مەن قا-

زاقتىستاننىڭ ئوزارا ۇيزا كەشىرۇ ساپاياستانىن

ويداعىداي پايدالانىپ، ەكى جاقىتىڭ ار دەڭ-

گەيدەگى تەمىز